

Drevený sud ako nádoba na uskladnenie vína je fenomén, ktorý vo vinohradníctve pretrváva už viac ako dvetisíc rokov. Aj dnes napriek alternatíve moderných nádob a cisterien na víno, veľa vinárov nedá na drevené sudy dopustiť a nevie si predstaviť zariadenie svojich pivničiek bez nich. Genéza vývoja uskladnenia vína v sude je pritom zaujímavá a siaha až do starovekého Grécka. Tam sa na uskladnenie vína používali vaky z kozej kože, neskôr Rimania začali uprednostňovať hlinené amfory. Oba tieto spôsoby však neboli vyhovujúce, pretože víno pri dlhšom uskladnení výrazne strácalo na chuti a bukete, pričom chytalo nepríjemné stuchliny. Kelti v provincii Gallia vraj pred viac ako dvetisíc rokmi prišli na to, že ak je víno uskladnené v drevenej uzavretej nádobe, tak bukete ako aj chuť vína sa nezhoršuje, naopak, zrením v sudačoch sa ešte viac zušľachtľuje. Z tohto dôvodu sa "vynález" Keltov - drevený sud, postupne začal uplatňovať vo vtedajších centrách európskeho vinohradníctva a zákonite sa neskôr udomácnil aj v našej Malokarpatskej vinohradníckej oblasti. Pôvodné sudy mali otvor len na svojej hornej strane, cez ktorý sa víno stáčało. Pre zlú praktickosť sa v 15. storočí zaviedol aj dolný otvor a točka, čo výrazne uľahčilo stáčanie vína.

Drevené sudy v Pezinku zhotovovali v minulosti debnárski majstri, ktorí sa neskôr v 17. storočí združili do debnárskeho cechu. Z roku 1437 máme zachovaný údaj, že v tomto čase bolo v meste 21 remeselníkov, medzi nimi už aj debnári. Výroba sudov má teda v Pezinku veľmi dávnu tradíciu a určite siaha až k počiatkom stredovekého vinohradníctva v našom regióne. Kedy presne vznikol v Pezinku organizovaný debnársky cech, nie je známe. V archívnom fonde mesta sa však zachovala cechová kniha prijatých učňov a majstrov, ktorá sa začína rokom 1656 a trvá do roku 1857. Kataster uhorských cechov kladie jeho vznik do r. 1670, podľa iných autorov cech vznikol v roku 1650. Súpis hospodárskych a spoločenských pomerov v meste z roku 1696 uvádza v tom čase v Pezinku 9 debnárskeho dielni. V roku 1715 je registrovaných sedem dielni, taktiež aj v roku 1764. Podľa krajinárskeho súpisu z roku 1828 v meste pracovalo sedem debnárskeho majstrov a jeden tovariš. V nepokojnom roku 1849 boli evidovaní štyria debnári, v roku 1871 ôsmi. V roku 1872 zákonný článok č. 8 zrušil cechy a vyhlásil slobodu remeselného podnikania. Vznikli však dobrovoľné korporácie, ktoré nepriamo nadväzovali na zrušenú cechovú organizáciu.

Na začiatku 20. storočia bola veľmi významným výrobcom sudov firma Mayer, ktorá mala v

VINOHRADNÍCKE SUDY v Malokarpatskom múzeu

Sudy debnárskeho majstra bratov Ježíkovcov z r. 1891.

Z prednej strany hranatý, odzadu oválny sud Františka Šebera z r. 1891.

meste továrňou na sudy. Tá zamestnávala okolo 100 osôb a spolu s Kriserovou tehelňou bola v tom čase najväčším priemyselným zariadením v Pezinku. Po 1. svetovej vojne sa preorientovala na výrobu kostného oleja, v roku 1921 zmenila majiteľa a v roku 1936 zanikla.

V pivničných priestoroch Malokarpatského múzea v Pezinku sa okrem unikátnej zbierky vinohradníckych lisov nachádza aj 23 drevených sudov na víno. Ide o zbierku, ktorá vznikala postupne v súlade s pôvodným zameraním múzea na vinohradníctvo a vinárstvo Malých Karpát. Okrem sudov z minulého storočia sa v múzejných zbierkach nachádza aj niekoľko vzácných sudov z 19. storočia. Pozoruhodný svojím tvarom je sud z roku 1891, ktorý je z prednej strany hranatý a vzadu oválny. Ide o majstrovský kus debnárskeho Františka Šebera s objemom 1753 litrov, poukazujúci na majstrovskú zručnosť jeho výrobcu. Ďalší zaujímavý sud je taktiež z roku 1891, kde na jeho čelnej strane je vyobrazený erb Českého kráľovstva a nápis *Zemská jubilejná výstava v Praze 1891*. Tento drevený sud s objemom 1300 litrov bol vyhotovený z príležitosti Zemskej výstavy v Prahe a na tejto akcii reprezentoval spolu s inými predmetmi bohatú vinohradnícku a vinársku tradíciu v českých a moravských krajinách. Debnárske remeslo aj napriek nástupu nových technológií si udržalo svoje opodstatnenie aj koncom 20. storočia, dôkazom čoho sú tri drevené sudy z roku 1981, ktoré zhotovili peziňskí debnárski majstri Emil a Dušan Ježíkovci. Vďaka ich ochote a pomoci majú návštevníci nášho múzea možnosť si prezrieť aj starú debnársku dielňu s pôvodným náradím a pracovnými nástrojmi, ktorá bola nainštalovaná v cechovej miestnosti.

Najväčší zo zbierky sudov má objem 4160 litrov, najmenší necelých 15 litrov. V pivniciach sú vystavené sudy rôznych veľkostí, tvarov zhotovené z rôzneho dreva. K sudom patria aj reliéfne štítky, najčastejšie s postavami svätcov a patrónov či erbom majiteľa sudov, ktoré v minulosti umiestňovali na ich predné čelá. Tieto reliéfy boli rozšírené najmä medzi zámožnejšími obchodníkmi s vínom. V našom prípade patrili známej bratislavskej rodine vlastniacej firmu obchodujúcu s vínom pod názvom Jakub Palugyay a synovia.

Všetkých záujemcov o vinohradníctvo a vinárstvo úprimne pozývame do našich priestorov, pričom veríme, že spomínané sudy vás (okrem množstva iných predmetov) očaria svojou krásou a zaujímavou minulosťou.

Martin Hrubala
Malokarpatské múzeum